

Språklig mångfald i lärarutbildningen

Carla Jonsson, Annika Norlund Shaswar

Carla Jonsson

Umeå universitet

Carla.Jonsson@umu.se

www.carlajonsson.com

<https://www.umu.se/personal/carla-jonsson/>

Upplägg

- Enspråkiga normer
- En kritisk syn på begreppet 'språk'
- Språkliga repertoarer
- Flerspråkighet i lärarutbildning
- Flerspråkighet som norm
- Diskussion
- Återsamling

Enspråkiga normer i undervisning

- Sverige är ett flerspråkigt samhälle
- - ca. 200 olika språk, varav fem erkända nationella minoritetsspråk (Institutet för språk och folkminnen, u.å.).
- - nästan 30 procent av eleverna i grundskolan har ett annat modersmål än svenska (Skolverket u.å.)

Enspråkiga normer i samhället

- Antagandet att:
- ”språk har egna unika system och bör hållas fria från blandning med andra språk för att säkerställa meningsfull kommunikation”
(Canagarajah 2013: 1, Carla Jonssons översättning)

Språkande (Languaging)

- Språk som process och något man gör, snarare än något enhetligt som 'finns'.
- The need to “disinvent” ‘languages’ (Makoni & Pennycook 2007: 2).
- Language as an ideological construction and as an “ideological artifact” (Blommaert & Rampton 2011: 4)

Språkliga repertoarer

- de olika språkliga resurser som en person har tillgång till (Busch 2012).

Språkliga repertoarer

- Talares språkliga praktiker som en helhet, istället för att se språk som fasta enheter (Busch 2012: 521)
- utifrån ett **individperspektiv**, t.ex. en elev eller en lärares olika språkliga resurser
- utifrån ett **kollektivt perspektiv**, t.ex. lärarens/lärarnas och elevernas gemensamma språkliga resurser (Jonsson 2019)

Kvalitetsutveckling för språklig mångfald i grundläroarutbildningarna

Annika Norlund Shaswar

Bakgrund

- Det tar upp till 8 år för L2-inlärare att utveckla CALP (cognitive academic language proficiency) (Cummins 2000; Colliers 1987)
- Alla lärare behöver kompetens i kompetens för att kunna stödja elevers parallella språk- och kunskapsutveckling (Skolverket 2013; 2016a)
  - andraspråksutveckling
  - lära på ett andraspråk
  - språkutvecklande arbetssätt
  - flerspråkighet

Bakgrund

- Men studenter på grundlärarprogrammen ges mycket begränsad förberedelse inför att undervisa elever med varierande språklig bakgrund (t.ex. Hermansson m. fl. 2021).
- Flerspråkig skola men enspråkig lärarutbildning

Vad avser vi med *språklig mångfald*?

- attityder till olika språk
- strategier för att använda elevers språkliga repertoarer som resurs i undervisningen
- kunskap om andraspråksutveckling

Syfte och frågeställningar

Projektets syfte är att genom aktionsforskning utveckla undervisning om språklig mångfald i kurser i svenska, engelska och VFU inom grundlärarprogrammen för årskurs F-3 och 4-6 vid Umeå universitet.

Frågeställningar

1. Hur kommer kunskap om språklig mångfald till uttryck i undervisningspraktikerna inom de undersökta kurserna i svenska, engelska och VFU?
2. Vilket kursinnehåll och vilka undervisningspraktiker knutna till språklig mångfald framträder i aktionsforskningen?

Vår vision

- Utarbeta en modell som sedan kan implementeras även i fler ämnen i grundlärarprogram
- Vision: Umeå universitet som föregångare när det gäller en lärarutbildning som förbereder alla lärarstudenter för arbete i en flerspråkig skola

Teori

- Kritiska perspektiv på språklig mångfald (Blackledge & Creese 2010)
  - Maktperspektiv – hur grundläroarutbildning tar vara på språk
- Den flerspråkiga vändningen (Conteh & Meier, 2014; May, 2014)

Metodologi

- Lingvistisk etnografi (Copland & Creese 2015) i form av ett aktionsforskningsprojekt (McNiff, 2013) med ett nära samarbete mellan forskare, lärarutbildare och lärare.
- Därmed möjliggörs en professionsanknuten och forskningsbaserad förändringsprocess där alla parter är aktiva (Wedin 2017, Zuber Skerritt, 1996).

Genomförande

- Fokusgruppssamtal med lärarstudenter F-3 och 4-6 efter VFU
- Individuella intervjuer med deltagande lärare och lärarutbildare
- Forskningscirkelträffar med deltagande lärare och lärarutbildare
- Fokusgruppssamtal med lärare på två skolor
- Utvecklingsarbete i lärarutbildning

Individuella intervjuer med lärare och lärarutbildare

A. Generell språksyn

1. Vad kan språk vara för dig?
2. Vad kan flerspråkighet innebära?

B Språk i ämnet

1. Vilka betydelser ser du att språk har i ditt ämne?
2. Berätta hur språk kommer in i din undervisning och i de kurser där du arbetar.
3. Vilken kunskap om språk behöver lärarstudenter utveckla för att kunna undervisa i ämnet?

C. Språklig mångfald

1. Berätta hur språklig mångfald kommer in i din undervisning och i de kurser där du arbetar.

D. Lärarstudenters kunskap om elevers språk

1. Hur behöver lärarstudenter förberedas för att undervisa i klassrum med språklig mångfald i ditt ämne?

Fokusgruppsamtal med studenter

- Fokusgruppsamtal med studenter F-3 och 4-6
- Uppgift inför VFU – redovisas efter VFU

Forskningscirkel med lärarutbildare och forskare

- Träff 1: Språksyn, Språklig mångfald i utbildning, språk i relation till lärande,
- Träff 2: Diskutera brett kring språk och lärande, elever med olika språklig bakgrund, sve/sva/ämnesspråk
- Träff 3: Vad är specifikt när det gäller språklig mångfald i era ämnen, och för era specifika kurser?
- Träff 4: Planering av aktion
- Träff 5: Reflektion kring hur aktionen gick

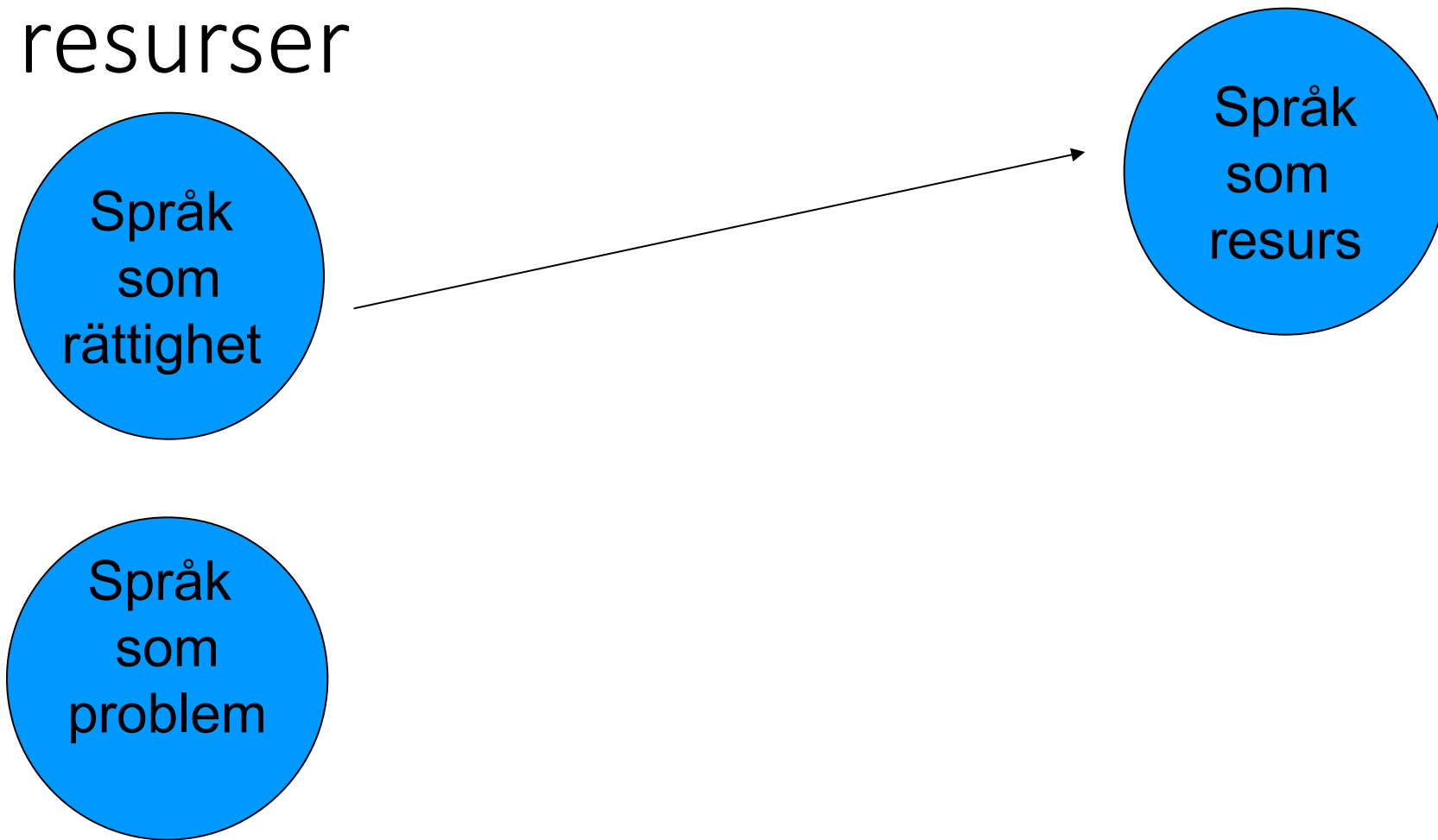
Instruktioner till studenter

- Du ska ta reda på hur undervisningen för elever som använder flera språk fungerar på din praktikskola. **Tänk på att både elever som har svenska som förstaspråk och elever som har svenska som andraspråk kan använda ytterligare språk.** Denna uppgift ska, utifrån dina stödanteckningar, presenteras och diskuteras muntligt under seminariet fredagen den 2/6.
- Be handledaren eller annan insatt personal på skolan beskriva hur de bedriver undervisning för elever som använder mer än ett språk. Ta även reda på vad skolan har för plan för att kartlägga barns språkliga repertoar.

Några studentröster

- Inget tydligt arbete med språklig mångfald på skolorna
- →Fått lite kunskap om skolornas praktiska arbete med detta
- Ser många fördelar med att lyfta fram språklig mångfald i undervisning och skolmiljö, oavsett elevernas språkliga bakgrund
- Studenterna pratar om hur elever med svenska som andraspråk och andra flerspråkiga elever stöttades eller inte stöttades med hjälp av olika språk på skolorna.

Språksyn – att ta tillvara resurser

(Ruiz 1984)

Flerspråkighet som utgångspunkt i undervisningen

- Flerspråkiga perspektiv:
  - i **planeringen**
  - i **genomförandet av undervisningen**
  - i **bedömningen** (att öppna upp för möjligheter till flerspråkiga bedömningssituationer) (Jonsson 2022)

Flerspråkhet som utgångspunkt

- Genom att ta tillvara elevers språkliga resurser kan man bidra till ökade möjligheter till lärande och därigenom stärka tillgången till utbildning också för de elever som inte har svenska som förstaspråk
- -> för social rättvisa och likvärdighet
- (Jonsson 2022)

Diskutera

- Vad tycker ni att lärarstudenter bör få lära sig om modersmålsundervisning och studiehandledning?
- Vad skulle ni vilja utveckla?

Referenser

- Blommaert, J., Rampton, B., 2011. I: Blommaert, J., Rampton, B., Spotti, M.(red.) *Language and superdiversity*, 13. *Language and Superdiversities*, s. 1–21.
- Busch, B. (2012). The linguistic repertoire revisited. *Applied Linguistics*, 33(5), 503–523.
- Canagarajah, S. (2013). Introduction. I: S. Canagarajah (red.) *Literacy as Translingual Practice: Between Communities and Classrooms*. New York: Routledge, s. 1-10.
- Conteh, J. & Meier, G. (2014). *The multilingual turn in languages education: Opportunities and challenges*. Multilingual Matters.
- Copland, F. & Creese, A. (2015). *Linguistic ethnography: Collecting, analysing and presenting data*. SAGE.
- Cummins, J. (2000). *Language, power and pedagogy: Bilingual children in the crossfire.*, Multilingual Matters Ltd.
- Hermansson, C., Norlund Shaswar, A., Rosén, J. & Wedin, Å. (2021) Teaching for a monolingual school? (In)visibility of multilingual perspectives in Swedish teacher education. *Education Inquiry*.
<https://doi.org/10.1080/20004508.2021.1885588>)

Referenser

- Institutet för språk och folkminnen, u.å. Språken i Sverige. <https://www.isof.se/flersprakighet/lar-dig-mer-om-flersprakighet/spraken-i-sverige#:~:text=I%20Sverige%20talas%20och%20skrivs,har%20vi%20fem%20nationella%20minoritetspr%C3%A5k>
- Jonsson, C. 2022. Med flerspråkighet som utgångspunkt i ett kritiskt perspektiv. Möjligheter till lärande: andraspråksdidaktik i ett kritiskt perspektiv, Stockholm: Liber, 35-48
- Jonsson, C. 2019. 'What is it called in Spanish?': Parallel Monolingualisms and translingual classroom talk. Classroom Discourse, Special issue Translanguaging Classroom Discourse, Vol 10, Nr 3-4, 323-346.
- Makoni, S & Pennycook A. 2007. Disinventing and reconstituting languages: I: Makoni & Pennycook (red.). Disinventing and reconstituting languages, s. 1-41.
- May, S. (2014). (Ed.) *The multilingual turn: Implications for SLA, TESOL and bilingual education*. Routledge.
- Priestley M., Biesta G.J.J. & S. Robinson. 2013. Teachers as agents of change: Teacher agency and emerging models of curriculum. I: Priestley M., Biesta G.J.J. (red.) Reinventing the curriculum, New trends in curriculum policy and practice. London: Bloomsbury Academic, 187-206.
- Ruíz, R. (1984). Orientations in Language Planning. I: NABE: The Journal for the National Association for Bilingual Education, vol 8, no 2, s. 15-34.
- Skolverket (u.å.). Rätt till modersmålsundervisning. <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/ratt-till-modersmalsundervisning>

Tack!

- www.carlajonsson.com
- <https://www.umu.se/en/staff/carla-jonsson/>
- <https://www.umu.se/personal/annika-norlund-shaswar/>
- <https://www.du.se/en/profile-page/?userId=1998850112>